

**РАЗВОЈ СМЕРИЦА ЗА
ИЗРАДУ ПЛАНА ЗА БЕЗБЕДНОСТ
ВОДЕ И САНИТАЦИЈУ**

Загађење воде у руралним заједницама

Из заједнице
(тачкасто загађење)

- Загађење из тоалета
- Загађење од септичких јама
- Загађење отпадним водама
- Загађење из канализације

Од пољопривреде
(дифузно загађење)

- Вештачко ђубриво
- Пестициди
- Течо ђубриво

WSP: Water Safety Plans

Планови за безбедност воде

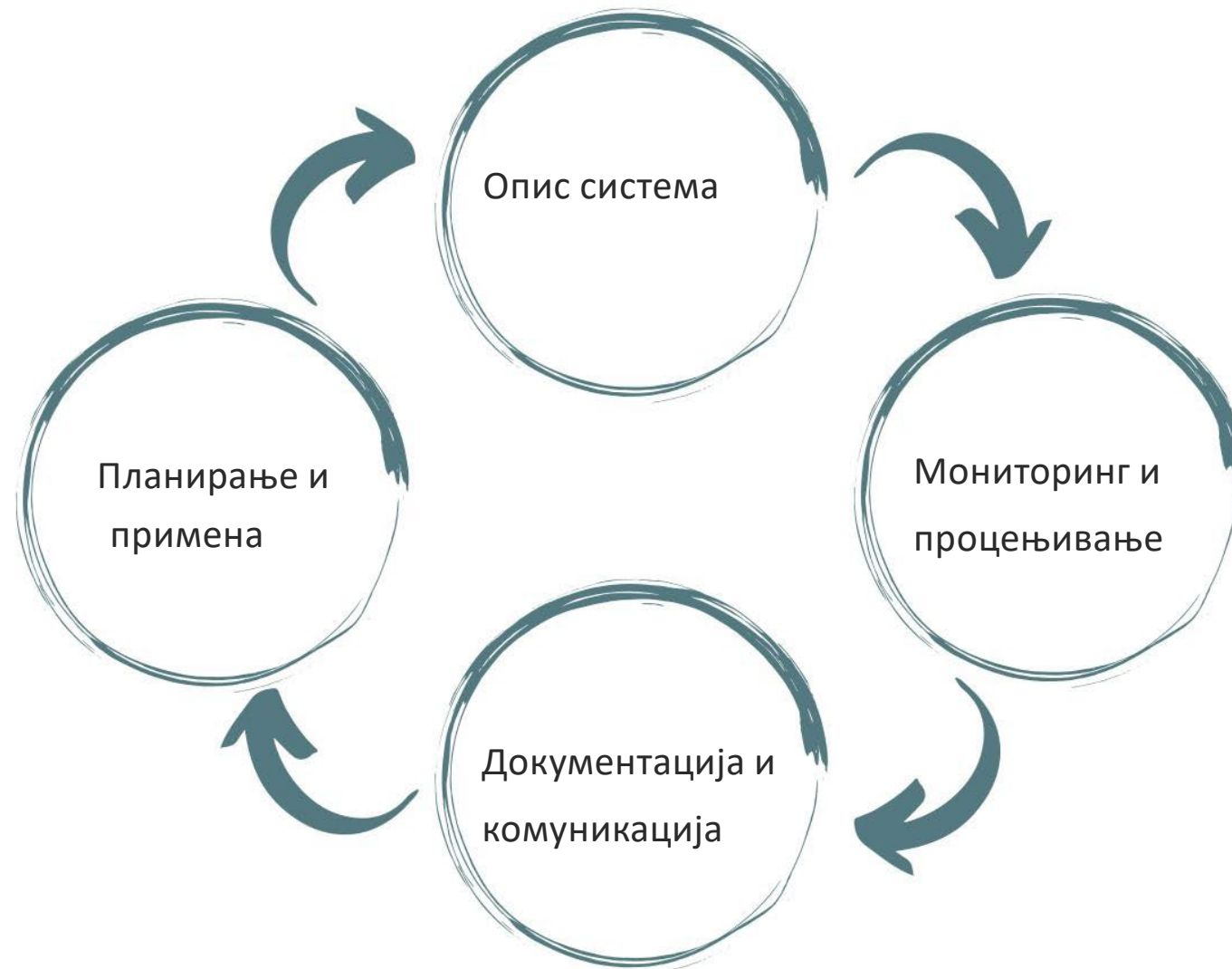
- Иницирани су 2004. године од стране Светске здравствене организације и Међународе асоцијације за воду
- Смернице СЗО за квалитет воде за пиће 3. издање су основа развоја ових Планова

Развој плана за безбедност воде и санитацију (ПБВС)

Тренинг за
наставнике
Златибор, 26.09.2024.

Приступ за развој Плана за Безбедност воде

Безбедна вода услов за безбедан живот и одрастање – основни појмови

- Планове за безбедност водоснабдевања иницирала Светска здравствена организација, уз подршку разних смерница и (ЕУ) директива
- Водоснабдевање малих размера - произведе до 1000 кубних метара дневно или које опслужује до 5000 људи (дефиниција у Европској унији). Понекад се израз водоснабдевање веома малих размера користи за водоснабдевање које произведе 10 кубних метара дневно или опслужује 50 људи (нпр. индивидуални бунари, јавни извори и бушотине).
- Санитација - У руралним заједницама обухвата индивидуална санитарна решења, или колективно и централизовано скупљање и третман. Појединачни системи (**пољски тоалети**, који су уобичајени у подручјима без централизованог водоснабдевања, **тоалети са отпадном водом** која је испуштена или инфилтрирана без контроле, **тоалети са септичким јамама** или са појединачним системом за пречишћавање.
- Колективни системи имају централизовано или полуцентрализовано прикупљање и третман. Дефиниција санитарног система укључује пречишћавање и испуштање отпадних вода или поновну употребу .
- 10 основних корака за развој ПБВС-а за системе малих размера

План за безбедност воде и водоснабдева ње – 10 корака

- „Планирање безбедности воде и санитација у региону Балкана: Албанија, Босна Херцеговина, Северна Македонија, Румунија и Србија“, пројекат у сарадњи са **WECF** (“Women Engage for a Common Future”)
- Амбасадори одрживог развоја и животне средине промовишу План у Србији, кроз проширење и ревизију постојећих смерница за израду Плана, образовне материјале за унапређење квалификација наставника и ученика и за мотивисање грађана да самостално мере ниво нитрата у води. Кроз пројекат се реализује релевантна анализа и представљају резултати на локалном, националном и међународном нивоу. Пројекат је подржан средствима немачког **Савезног министарства за животну средину, заштиту природе и нуклеарну сигурност (BMU)**.

Шта смо урадили...

Компендијум базиран на СЗО смерницама о безбедности воде и санитацији
Водили смо се да снабдевање водом и санитација могу бити унапређени кроз сопствене акције

Компендијум део А: Како остварити План за безбедност воде и санитацију.
Практични водич у 10 корака

- Компендијум део Б: Основне информације како развити План. Техничке и регулаторне информације
- Компендијум део Ц: Како укључити школе.

Образовни материјал

Шта смо урадили

Први корак: Прилагођавање приступа за планирање малог система безбедног водоснабдевања у школама
Користи од малих система

- Заједнице разумеју повезаност животне средине и утицај на квалитет воде
- Заједнице разумеју своју одговорност за квалитет воде

Водоснабдевање може бити
унапређено сопственим акцијама

Закључци

- Компендијум је корисна смерница за мале заједнице и школе за развој и имплементацију конкретних акција за побољшање водоснабдевања и санитације
- Повећава се разумевање везе са животном средином
- Организације цивилног друштва се оснажују
- Унапређују се комуникације и разумевање између становништва и доносилаца одлука
- План за безбедност воде и санитацију је погодан метод у обрзовању о животној средини, који може да инспирише и мобилише школе, да постане део школског програма.

Additional activities and campaigns used for gathering the communities during the not easy COVID-19 timing.

"In **70 schools**, more than **2,000 students** conducted activities related to **WASH** (water, sanitation, and hygiene) and **WSSP** (water and sanitation safety planning) using a compendium based on **WHO guidelines** and adapted to rural communities in the Balkan region. Students tested various water sources for **nitrate concentration**, conducted **surveys**, and visited water supply and wastewater **treatment plants**.

The **compendium** is constantly being expanded and will be adapted to academic levels."

План за безбедност воде и водоснабдевање – 10 корака

Приручник доступан на
адреси:
[http://ambassadors-
env.com/blog/2021/04/1
3/razvoj-plana-za-
bezbednost-
vodosnabdevanja-i-
sanitacije-u-ruralnoj-
zajednici/](http://ambassadors-env.com/blog/2021/04/13/razvoj-plana-za-bezbednost-vodosnabdevanja-i-sanitacije-u-ruralnoj-zajednici/)

Корак	Временски оквир Недеља	Активност	Приручник Референца	Средство / интеракција	Партнер за сарадњу
1	Н. 1--3	Формирајте ПБВС радни тим и развијте ПБВС програм.	В1, А1, А2, А3	Јавни састанак, контактирање локалних власти, водних оператера и особља школе.	Локалне власти, водни оператери, заједница, НВО, школско особље и средњошколци.
2	Н. 2--5 Н4-- наставак	Опис локалног система снабдевања водом за пиће и санитарних чворова; Мониторинг нитрата на локалним водоизвориштима.	Б1, Б2, Б3, Б5 А5	Посета / интервју са водоснабдевачем / водним оператерима и локалним властима; Теренске посете; Брзи тестови на нитрате.	Власти, водни оператери, школа, грађани, НВО.
3	Н. 3--6	Идентификација релевантних заинтересованих страна за системе и услуге водоснабдевања и санитације.	А1, А8, Б5, Б8	Интервјуисање водоснабдевача/ водних оператера и локалних (регионалних) власти; Интернет претрага; мапирање заинтересованих страна.	Власти, водни оператери, школа (средњошколци), НВО.
4	Н. 5--8	Документовање и мапирање села: визуелизација система воде и санитације; Мапирање заинтересованих страна.	А6	Информације прикупљене на различитим корацима.	Локалне власти, школа.
5	Н. 9--14	Процена ризика локалног водоснабдевања и санитације.	В3, В4 А5, А7, А8, Б1, Б2, Б3, Б4, Б5, Б6	Обрасци санитарне инспекције, разговори, теренска посета зона заштите вода, водоизворишта и тоалета. Прикупљање резултата анализе воде. Вежба прања руку.	Власти, водни оператери, школа, грађани, НВО лабораторија.

План за
безбедност воде и
водоснабдевање –
10 корака

6	Н. 15--20	Визуализација резултата и налаза; размена информација, мобилизација заједнице.	А1 и А6	Информације прикупљене на корацима 4 и 5; Размена са другим школама, изложбе, састанци; Рад са медијима.	Партнерске школе, новинари, власти и заједница, НВО.
7	Н. 21--25	Израда акционог плана за побољшање ситуације.		Састанци и дискусије са свим заинтересованим странама.	Све релевантне заинтересоване стране.
8	Н. 26--27	Пријавите и поделите планирану акцију.		Размена са другим школама; размена информација са заједницом и властима.	НВО медији.
9	Н. 28--...	Спровођење акционог плана.		Сарадња и колаборација са свим релевантним заинтересованим странама.	Све релевантне заинтересоване стране.
10	Континуирано у будућности	Надгледајте, побољшавајте или прилагођавајте ПБВС активности.		Све релевантне заинтересоване стране, ПБВС тим.	

Смернице како развити План за безбедност воде и санитацију у школама

- Ако је могуће, план направити за једну школску годину
 - Комуницирати План међу школским особљем и локалним властима
 - Дефинисати начине како могу да се укључе ученици,
 - грађанство и друге заинтересоване стране
 - Ученици и грађани би требало да буду укључени што је више могуће
 - Активности за унапређење ситуације везано за воду могу се планирати након што се прикупе први резултати
-
- Да ли се програм за безбедност воде и санитацију може уврстити у регуларне часове?
 - Ако не, како организовати као ваннаставну активност?

Смернице како развити План за безбедност воде и санитацију у школама

WSSP активности у школама

- Опис система за коришћење воде и санитацију
- Мапирање локалне заједнице
- Анализа нитрата у водама локалне заједнице
- Дугорочни мониторинг нитрата и посматрање стања одабраних водених тела која се прате
- Демонстрација правилног прања руку
- Санитарна контрола школских тоалета и извора воде:
 - идентификација извора загађења и проблема
 - Организовање испитвања и теренских посета, позивање експерата
 - Организовање такмичења и изложби
 - Размена информација са WSSP тимом, медијима и другим школама
 - Развој акционог плана за унапређење, заједно са WSSP тимом
- Активности подизања свести, на пример обележавање Светског дана вода, Светског дана тоалета и сл.

Компендијуми,
део А, Б, В

Корак 1

Формирање ПБВС
радног тима и
развијање ПБВС
програма

- Састанак иницијалног радног тима
- Имена људи у радном тиму

Корак 2

Опис локалног система
снабдевања водом за
пиће и санитарних
чворова; Мониторинг
нитрата на локалним
водоизворишима

Корак 3

Идентификовање
релевантних
заинтересованих
страна за системе и
услуге водоснабдевања
и санитације

Корак 4

Документовање и
мапирање села:
визуелизација система
воде и санитације;
мапирање
заинтересованих
страна

Корак 5

Процена ризика
локалног
водоснабдевања и
санитације

Корак 6

Визуализација
резултата и налаза;
размена информација,
мобилизација
заједнице

- Како допрети до локалне заједнице?

Корак 7

Израда акционог плана
за побољшање
ситуације

Корак 8

Пријавите и поделите
планирану акцију

Корак 9

Спровођење акционог
плана

Корак 10

Надгледање,
побољшавање или
прилагођавање ПБВС
активности